

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΟΛΥΓΥΡΙΝΩΝ ΣΤΗΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΚΑΙ ΣΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΤΑΚΤΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Νίκος Εμμ. Παπαϊκονόμου

Η έρευνα για τη δράση των αγωνιστών του 1821 από τη Χαλκιδική, τόσο στα Γενικά Αρχεία του Κράτους όσο και στην Εθνική Βιβλιοθήκη, απέδωσε πλούσιους καρπούς. Ήδη έχει δημιουργηθεί ένας εκτενής κατάλογος με τα ονόματα 850 περίπου ατόμων. Από αυτούς ορισμένοι συμμετείχαν στην επανάσταση του 1821 στη Χαλκιδική και στη νότια Ελλάδα, ενώ οι υπόλοιποι στελέχωσαν το 1828 τον πρώτο τακτικό στρατό του Καποδίστρια. Από τον κατάλογο των Χαλκιδικιωτών ξεχωρίσαμε τους άνδρες που γεννήθηκαν στον Πολύγυρο και στο παρόν άρθρο κάνουμε μια πρώτη επιγραμματική παρουσίαση της στρατιωτικής δράσης τους. Σχεδόν όλα τα στοιχεία που αφορούν στους παρακάτω άνδρες δημοσιεύονται για πρώτη φορά.

Γεώργιος Αθανασίου¹: Γεννήθηκε γύρω στο 1810 στον Πολύγυρο. Το 1828 κατατάχτηκε ως στρατιώτης στο νεοσύστατο στράτευμα στη Ζ' χιλιαρχία υπό τον εκατόνταρχο Κ. Δρίζογλου². Το 1830 μετατέθηκε στον Α' λόχο του 16ου τάγματος, όπου υπηρέτησε μέχρι το 1832³.

Πάυλος Αθανασίου⁴: Γεννήθηκε γύρω στο 1806. Πολέμησε στη Χαλκιδική και στη νότια Ελλάδα, μάλιστα τραυματίστηκε κατά τη διάρκεια της υπεράσπισης του φρουρίου των Αθηνών⁵. Την περίοδο 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ' χιλιαρχία και στο 16ο τάγμα. Το 1832 μετατέθηκε στο 12ο τάγμα ως πυροβολιτής. Το 1839 υπέβαλε αίτηση για την απονομή αριστείου.

Γεώργιος Αλέξη: Το 1830 σε μικρή ηλικία εμφανίζεται στα έγγραφα ως «παίς στρατού» στον Α' λόχο του 14ου τάγματος⁶.

Δημήτριος Αναγνώστη: Πολέμησε στη Χαλκιδική και στη νότια Ελλάδα. Το 1824 συμμετείχε ως στρατιώτης με το σώμα του Δ. Καλλέργη στη διαφύλαξη της Ύδρας. Αργότερα χάνονται τα ίχνη του.

Αθανάσιος Αποστόλου ή Τόλιου: Γεννήθηκε γύρω στο 1805. Συμμετείχε σε νεαρή ηλικία στην επανάσταση της Χαλκιδικής και στη συνέχεια πολέμησε υπό την οδηγία του Καρατάσου στα Βρυσάκια το 1822, στο Τρίκερι το 1823, στο Νεόκαστρο το 1825 κατά του Ιμπραήμ και αλλού. Μεταξύ των ετών 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ' χιλιαρχία και στο 16ο τάγμα, ενώ για ένα διάστημα τοποθετήθηκε στην πολιτοφυλακή της Σκοπέλου. Το 1844 υπέβαλλε αίτηση για χορήγηση αριστείου.

Ιωάννης Αποστόλου⁷: Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής και σε μάχες στη νότια Ελλάδα. Κατετάγη στην τάξη των στρατιωτών⁸. Α.Μ. 1990.

¹ Γ. Χιονίδης, "Οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Σκοπέλου στα 1829", Μακεδονικά 17 (1977), σ. 130.

² Η Ζ' (7η) χιλιαρχία συγκροτήθηκε το 1828 και αποτελούνταν από Θεσσαλούς και Μακεδόνες στρατιωτικούς. Για την καλύτερη διοίκησή της χωρίστηκε σε δύο πεντακοσιαρχίες με διοικητές τον Λιόλιο Ξηρολοβαδίτη και τον Αποστολάρα Βασιλείου.

³ Το 16ο τάγμα αποτελούνταν σχεδόν αποκλειστικά από Χαλκιδικιώτες, ταγματάρχης του ήταν ο αγωνιστής από το Γομάτι Αποστολάρας Βασιλείου.

⁴ Γ. Χιονίδης, ό.π., σ. 133.

⁵ Ονομαστικός κατάλογος των συνταξιούχων και των παρά της Κυβερνήσεως λαμβανόντων χορηγήματα, παράρτημα υπό στοιχείο Β' των Πρακτικών της Βουλής, Περίοδος Β Σύνοδος Γ, Αθήνα 1850, σ. 34-35.

⁶ Το 14ο τάγμα δημιουργήθηκε στο τέλος του 1829 και αποτελούνταν επίσης από πολλούς Χαλκιδικιώτες στρατιώτες και αξιωματικούς, ταγματάρχης του ήταν ο Τσάμης Καρατάσος.

Γεώργιος Αθανασίου⁹: Γεννήθηκε το 1810. Την περίοδο 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία και στο 16ο τάγμα.

Αθανάσιος Αργύρη¹⁰: Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής και αργότερα πολέμησε με τους υπόλοιπους Μακεδόνες υπό τον Καρατάσο στη νότια Ελλάδα, στο Τρίκερι το 1823, στο Νεόκαστρο το 1825, στην Αταλάντη το 1826 και σε άλλα μέρη. Το 1824 παραβρέθηκε υπό τον Θ. Ζαχαρόπουλο και τον Κ. Δουμπιώτη στη διαφύλαξη της Ύδρας. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στην Ιστιαία της Εύβοιας. Το 1841 τιμήθηκε με σιδερένιο αριστείο.

Γεώργιος Αργύρη¹¹: Γεννήθηκε γύρω στο 1807. Την περίοδο 1829-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία και στο 16ο τάγμα.

Νικόλαος Αργύρη: Γεννήθηκε γύρω στο 1803. Το 1828 υπηρέτησε στη Ζ΄ χιλιαρχία, υπό τον οπλαρχηγό από το Λιβάδι Θεσσαλονίκης, Αγγ. Στέριου¹².

Νικόλαος Βασιλείου: Γεννήθηκε γύρω στο 1804. Το 1829 τον συναντούμε ως στρατιώτη της Ζ΄ χιλιαρχίας, στην εκατονταρχία του Ι. Χιμευτού.

Χρυσάφης Γερογιώργου: Το 1829 αναφέρεται ως στρατιώτης κάτοικος Σκοπέλου¹³.

Μιχάλης Γεωργίου: Γεννήθηκε γύρω στο 1800. Την περίοδο των χιλιαρχιών, 1828-1829, κατατάχτηκε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία, υπό τον Αποστολάρα.

Χρήστος Γεωργίου: Γεννήθηκε γύρω στο 1803. Την περίοδο 1829-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στο 16ο τάγμα.

Γεώργιος Δημητρίου: Γεννήθηκε γύρω στο 1793. Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής. Το χρονικό διάστημα 1828-1832 υπηρέτησε διαδοχικά ως δωδέκαρχος και ταξιαρχικός εικοσιπένταρχος στη Ζ΄ χιλιαρχία και στο 16ο τάγμα.

Δημήτριος Δήμου: Ίσως ταυτίζεται με τον Δήμου Δημήτριο από τα Μαδεμοχώρια. Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής και σε μάχες στη νότια Ελλάδα. Το 1824 υπηρέτησε υπό τον Θ. Ζαχαρόπουλο στην περιοχή των Σπετσών. Στη συνέχεια χάνονται τα ίχνη του.

Νικόλαος Εμμανουήλ: Γεννήθηκε γύρω στο 1813. Το 1832 υπηρέτησε ως παίς στρατού στον Δ λόχο του 16ου τάγματος.

Χρήστος Θεοδοσίου: Γεννήθηκε γύρω στο 1807. Το διάστημα 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία και στο 14ο τάγμα. Το 1839 υπέβαλε αίτηση για την απονομή αριστείου και τιμήθηκε με σιδερένιο παράσημο. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στην Αταλάντη Φθιώτιδας.

⁷ Αρχείο Αγωνιστών Εθνικής Βιβλιοθήκης, Κουτί 13. Κ. Χιούτης, “Εγγραφα ενός Πολυγυρινού αγωνιστή του 1821”, περ. Πολύγυρος, τεύχ. 51, Μάιος-Ιούνιος 2009, σσ. 4-8. Μ. Χριστοφόρου, *Η Οπουντία Λοκρίδα και η Αταλάντη. Μνήμες και μαρτυρίες*, Μέρος Πρώτο, Αθήνα 1999, σ. 283.

⁸ Γ. Χιονίδης, “Οι εις τα μητρώα των αγωνιστών του 1821 αναγραφόμενοι Μακεδόνες”, *Μακεδονικά* 12 (1972), σ. 57.

⁹ Γ. Χιονίδης, “Οι Μακεδόνες...”, σ. 130.

¹⁰ Αρχείο Αγωνιστών..., Κουτί 15.

¹¹ Γ. Χιονίδης, ό.π., σ. 126, Γ. Χιονίδης, “Οι «πάρκοι» της Σκοπέλου (1829) που κατάγονταν από τη Χαλκιδική”, *Χρονικά της Χαλκιδικής*, 31-32 (1977), σ. 12.

¹² Ο Αγγ. Στέριου είναι μια από τις σημαντικότερες μορφές της επανάστασης του 1821 στη Χαλκιδική. Γεννήθηκε γύρω στο 1794 στο Λιβάδι, συμμετείχε ως οπλαρχηγός στην επανάσταση της Χαλκιδικής και στη συνέχεια πολέμησε σε πολλές μάχες στη νότια Ελλάδα. Το 1832 έφθασε έως τον βαθμό του ταγματάρχη.

¹³ Γ. Χιονίδης, “Οι Μακεδόνες...”, σ. 132.

Γεώργιος Ιωάννη: Το 1830 κατατάχτηκε ως στρατιώτης στον Δ΄ λόχο του 16ου τάγματος. Στη συνέχεια δεν υπάρχουν στοιχεία για τη δράση του.

Μαυρουδής Καρόγλου: Γεννήθηκε γύρω στο 1798. Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής και στη συνέχεια πολέμησε με τους υπόλοιπους Μακεδόνες σε διάφορες μάχες στη νότια Ελλάδα. Την περίοδο 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία και στο 14ο τάγμα. Το 1841 προτάθηκε για αριστείο. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στην Αταλάντη.

Αποστόλης Κώστα: Γεννήθηκε γύρω στο 1808. Από το 1828 έως το 1832 υπηρέτησε αρχικά ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία υπό τον Αθ. Σαραφιανό¹⁴ και στη συνέχεια στο 16ο τάγμα.

Γεώργιος Κώστα: Γεννήθηκε το 1803. Το 1828 τον εντοπίζουμε ως στρατιώτη στην Η΄ εκατονταρχία της Ζ΄ χιλιαρχίας, υπό τον Αγγ. Στέριου.

Αθανάσιος Μαυρουδή: Δεν υπάρχουν ιδιαίτερες πληροφορίες για τη δράση του. Το 1841 προτάθηκε για αριστείο. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στο Καινούργιο Φθιώτιδας.

Νικόλαος Μαυρουδή: Τον Απρίλιο του 1829 υπηρέτησε στην στρατιωτική δύναμη του Γενικού Φροντιστηρίου που έδρευε στη Σκόπελο.

Χρήστος Μαυρουδή: Γεννήθηκε γύρω στο 1797. Το διάστημα 1828-1832 υπηρέτησε διαδοχικά ως δωδέκαρχος και λοχίας στη Ζ΄ χιλιαρχία υπό τον Ι. Χιμευτό¹⁵ και στο 16ο τάγμα. Το 1841 υπέβαλε αίτηση για αριστείο. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στο χωριό Καινούργιο Φθιώτιδας.

Μπαρουκτσής ή Μπαρουξής Νικόλαος: Γεννήθηκε το 1801 στον Πολύγυρο. Δεν γνωρίζουμε τίποτε για τη δράση του. Σύμφωνα ωστόσο με το σιδερένιο αριστείο, το οποίο αιτήθηκε το 1839 και έλαβε το 1842, συμμετείχε στην ελληνική επανάσταση. Στο τέλος της στρατιωτικής του καριέρας ίσως συμμετείχε στη φάλαγγα της Α΄ τετραρχίας. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στο χωριό Βόθροι της Νάξου.

Κώστας Παναγιώτη: Γεννήθηκε γύρω στο 1808. Το 1829 κατατάχτηκε ως στρατιώτης στην Α΄ εκατονταρχία της Β΄ πεντακοσιαρχίας υπό τον Αποστολάρα. Το 1830 μετατέθηκε στον Α΄ λόχο του 14ου τάγματος.

Νικόλαος Παναγιώτη: Γεννήθηκε γύρω στο 1808. Το 1828 κατατάχτηκε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία υπό τον Αθ. Σαραφιανό. Το 1839 υπέβαλλε αίτηση για την απονομή αριστείου. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στο Καινούργιο Φθιώτιδας.

Αθανάσιος Πανέλης του Βασιλείου¹⁶: Συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής και στη συνέχεια πολέμησε σε διάφορες μάχες στην νότια Ελλάδα. Το 1841 υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση αριστείου. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στη Σκιάθο.

Γεώργιος Παντούδη: Γεννήθηκε γύρω στο 1810. Το 1830 κατατάχτηκε ως στρατιώτης στο 16ο τάγμα και το 1832 μετατέθηκε στο 12ο τάγμα ως δεκανέας.

¹⁴ Ο Αθ. Σαραφιανός γεννήθηκε γύρω στο 1790 στη Βάλτα. Συμμετείχε ως οπλαρχηγός στην επανάσταση της Χαλκιδικής και σε πολλές μάχες στη νότια Ελλάδα. Με την έλευση του Καποδίστρια κατέλαβε σημαντικές θέσεις στον τακτικό στρατό φθάνοντας έως τον βαθμό του υποταγματάρχη του 14^{ου} τάγματος, απεβίωσε το 1854.

¹⁵ Ο Ι. Χιμευτός ανήκε στην ομώνυμη, γνωστή για την επαναστατική δράση της, οικογένεια της Κασσάνδρας. Γεννήθηκε γύρω στο 1793 στη Βάλτα, πολέμησε στη Χαλκιδική και στη νότια Ελλάδα. Με την έλευση του Καποδίστρια κατέλαβε και αυτός σημαντικούς στρατιωτικούς βαθμούς.

¹⁶ Γ. Χιονίδης, ό.π., σ. 130.

Γεώργιος Παράσχου: Γεννήθηκε γύρω στο 1790. Το 1828 υπηρέτησε ως στρατιώτης στο τάγμα του Τ. Λάζου. Μετά την αποστράτευσή του εγκαταστάθηκε στην Ιστιαία. Το 1842 τιμήθηκε με σιδερένιο αριστείο.

Αθανάσιος Παύλου : Γεννήθηκε γύρω στο 1808. Το 1832 υπηρέτησε για μικρό διάστημα στο 16ο τάγμα.

Αγγελής Πολυγερινός: Γεννήθηκε στον Πολύγυρο. Πιθανόν να συμμετείχε στην επανάσταση της Χαλκιδικής. Το 1824 υπηρέτησε υπό τον στρατηγό Θ. Ζαχαρόπουλο στη διαφύλαξη της Ύδρας και το 1825 τάχθηκε υπό την οδηγία του οπλαρχηγού Κ. Μπίνου. Στη συνέχεια χάνονται τα ίχνη του.

Κοσμάς Πολυγερινός: Το 1828 υπηρετούσε ως στρατιώτης στην «Οπλοφόρον δύναμιν των Βορείων Σποράδων» με έδρα τη Σκιάθο. Δεν υπάρχουν άλλα στοιχεία για το πρόσωπό του.

Βασίλειος Στάμου: Γεννήθηκε γύρω στο 1806. Το 1829 υπηρέτησε ως στρατιώτης στην πεντακοσιαρχία του Αποστολάρα. Στη συνέχεια χάνονται τα ίχνη του.

Νικόλαος Στάμου: Γεννήθηκε γύρω στο 1803. Την περίοδο 1828-1832 υπηρέτησε ως στρατιώτης στη Ζ΄ χιλιαρχία υπό τον Ι. Χιμευτό και στο 16ο τάγμα.

Γεώργιος Φώτη: Το 1829 αναφέρεται ως στρατιώτης, κάτοικος Σκοπέλου, χωρίς άλλες πληροφορίες για το πρόσωπό του¹⁷.

Πέτρος Χρήστου: Γεννήθηκε γύρω στο 1810. Το 1831 κατατάχθηκε ως στρατιώτης στον Δ΄ λόχο του 16^{ου} τάγματος και το 1832 προβιβάστηκε σε δεκανέα του σώματος του Γ. Γριζάνου.

Οι ανωτέρω αναφερόμενοι Πολυγυρινοί πολέμησαν με σθένος για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Ξεκινώντας από τον Πολύγυρο τον Μάιο του 1821, συνέχισαν μια μακρά στρατιωτική πορεία με σημαντικούς αγώνες που ολοκληρώθηκε το 1828 με την έλευση του Καποδίστρια. Ωστόσο ακόμη και εκείνοι που δεν συμμετείχαν ενεργά στην επανάσταση, όντας σε μικρή ηλικία τότε, αργότερα, το 1828, στελέχωσαν με τους υπόλοιπους Χαλκιδικιώτες τον πρώτο τακτικό στρατό του ελληνικού κράτους και εκπροσώπησαν τη Χαλκιδική λαμβάνοντας αξιόλογους στρατιωτικούς βαθμούς στο νεοσύστατο στράτευμα. Οι ανώνυμοι, μέχρι πρότινος και άγνωστοι στον τόπο τους, Πολυγυρινοί αγωνιστές, αλλά και τόσοι άλλοι που έπεσαν στα πεδία των μαχών, αξίζουν την αναγνώριση και δικαίωση των κόπων τους.

¹⁷ Γ. Χιονίδης, ό.π., σ. 126, ο ίδιος, “Οι πάροικοι...”. σ. 13.